

ORADEA-MARE (NAGYVÁRAD)

18 Decembre st. v.

30 Decembre st. n.

Este în fiecare duminică.

Redacțiunea în

Közép-utoza nr. 395.

Nr. 51.

ANUL XIX.

1883.

Prețul pe un an 10 fl.
Pe $\frac{1}{2}$ de an 5 fl.; pe $\frac{1}{4}$,
de an 2 fl. 70 cr.
Pentru România 25 lei.

C e v r e i ?

e vrei să fac cu mine?

Eu nu me pot schimba

Și cum e a mea față,

Așă-i inima mea!

Eu nu voi să plec fruntea!

Și nu m'oi umili,

Chiar împăratul lumii

Cu mine de-ar vorbi!

De ved vre-o nișelie,

Încerc s'o biciuesc;

Iubirea mea-i iubire,

Uresc, cea ce uresc!

Nu pot!... Pot toate 'n lume.

Să știu că mi-i iubi!

Dar mare-ar fi schimbarea...

Eu cred că aș muri!

Matilda Poni.

De când nu-i drac.

— Poveste. —

I.

A fost, ce-a fost; de n'ar fi, nu s'ar povesti...

A fost odată un om, și-i diceau Ignat, căci așa-l bolețase popa. Și eră temător de Ddeu omul nostru. Șciți, me rog dvostre, ca toți creștinii, cari sânt adevărați creștini.

Ignat eră insurat după Vuța, așa-i diceau sătenii nevestei sale. Și nici de prunci nu l'a lipsit Ddeu, căci avea 7 la număr, 5 prunci și 2 fețișore.

Dar pe cât eră de bogat în copii, pe atâta eră de sărac în avere. Nu tocmai în capetul satului o casă cu o grădinuță și puțin pământ, etă-i totă bogăția. Avuse el odată și alt iosag: boi, și vacă și porc și tot numai ce au omenii delă sate, dar a trecut baba cu colacii. Scăpătase sârmanul. Și cum nu, me rog dv.? Un an mai rău ca altul și necazurile se tot înmulțesc.

Las' că și alți săteni au mai dat napoi, care avea odată 4 boi, acum mai avea 2, care avea odată cai frumoși, de nu ți-se luau ochii de pe ei, așa erau de dragi, acum avea numai niște marțoge. Dar Ignat avea

și mai multe neajunsuri. Și-apoi dicea ceea: „decă răul te-apucă, nu te lasă 'ngrabă“.

Se mirau vecinii, cum i pôte merge lui Ignat așa de rău. Căci el nu eră dără om risipitor, la birt nu-l vedeai cu anii. Și totuș el nu putea ieși la socotelă. Și nici Vuța nu avea păreche 'n sat, așa eră de harnică. De dimineță și până de sără nu mai lăsă lucrul din mână. Căsuța eră totdeuna tăgășită bine. Grădinuța lor nu eră plină de cucută și de mărăgună, ci din pome și legume mai ducea când și când la piaț și căpētă frumusei bani pe ele. „De-ar fi mai pe-atâta grădinuța mea“, — suspină Vuța, când se 'ntorcea din oraș.

Dar șciți bine, câte lipse lasă după sine dările cele multe ce se aruncă acuș-acuș pe țără. Nici nu se sēmēnă bine bucatele pe câmp și esecutorul de dare și pornesce de le vinde la dubă pentru porție. Apoi se nu fie fōmete pe lume, când și bucata din gură stă gata să o dea în gura altuia? Grele țile am ajuns!

Copiii erau ca olcuțele și asta-i punea de mulțori pe gânduri, căci nu șciea, de unde se mai apuce. Patru din ei umblau la șcōla din sat.

De și-i mergea lui Ignat așa de rău, el nu se geluă cātră nime, ci se mângăia și laudă pe Ddeu, căci i-a dat douē mâni bune de lucru, nevastă de dai Dōmne și copii silitori și de trebă.

* * *

Omul nostru se duse odată la țerg. Bagsēmă avea să țerguiescă mai câte-ceva pentru casă și apucase la un pic de câștig.

Își țerguise creștinul nostru, ce avea de țerguit și cât i putea punga. Eră acum să plece cātră casă, dar din întēplare se 'ntēlni cu dracu. Pe semne și dracu umblă pe vremea lui cum umblă omenii, căci și el purtă suman și opinci, cum portă românul; încât Ignat nu l'a putut deschilini dintre omeni.

— Vai de mult nu te-am vedut, frate Ignate! Ce mai faci? Ce-ți face nevastă, copiii? — și prinsēră vorbă la olaltă.

Ignat se tot miră, că de unde-l cunōsce acel străin?

— De-acolo și de-acolo. Nu-ți mai aduci aminte? — continuă mai departe bată-l crucea și ca scaiul nu se mai lāsă de bietul Ignat.

— E bine, ved că te faci a nu me mai cunōsce, dar se nu mai lungim vorba. Dă-mi niște grițari și mai ceva ce nu șci tu, delă casa ta, și eu îți dau în schimb cești 9 mascuri de un an!

— Pôte i-ai furat de unde-va, sēu mai șci eu de

unde-i ai, și vrei să me tragi pe mine la necaz, — răspunde omul nostru de omenie.

— Să me ia dracu, decă nu i-am rădicat eu din prășila mea, dar ved, că ești om sărac și eu mai am bogăți acasă. Pentru aceea decă vrei — bine, decă nu — sănătate bună!

Ignat nu mai stete mult pe gânduri, i dete niște grițari, ce mai avea la el și, mulțămindu-i se îndepărtă, fără să-și tragă sémă de vorbele străinului.

Dracu rămase rânjindu-se și jucând de bucurie pentru tērgul ce-a făcut cu Ignat, căci numai el scia mărimea câștigului din tērgul acela.

Ignat mergea pe drum cătră casă și eră cu frica 'n ôse și se temea, că mascarii vor fi furați de unde-va și că-l vor prinde pe el și-l vor lua de hot, fără ca să pörte vr'o vină. Așă se teme tot omul de trebă, care nici odată n'a făcut cuiva rău, și care n'a stat — de când se scie — naintea judecătii.

Apropiându-se d'un sat, se 'ntelni c'un moș, alb ca ôia și gârbovit de anii ce purtă in spate.

— Bună vremea, moșule! De unde până unde? Mai birue-te dragutele de picioré?

— Bună să-ți fie inima, nepôte! Mergeam de-acolo pân'acolo. Dar frumoși mascari mai ai, de unde i-ai cumpărat?

Ignat fără sfielă și ca om ce se scie curat i spuse totă povestea cu străinul, ér moșul clătina numai din cap — și se miră de așă tērg, cum nu s'a mai pomenit.

— Ascultă, bine nepôte! Nu te-ai nădăit de rău, când i-ai cumpărat. Eu, trecēnd ieri prin un sat, am auzit pe un om plângēdu-se, că niște lotrii i-au furat nouē mascari de un an. Mascarii, ce ți i-a dat străinul acela, negreșit vor fi cei furați. Pentru aceea, ca să nu dai de pacoste, du-te, îndată ce vei ajunge 'n sat, la comandă, spune tot cum s'a 'ntemplat și decă s'a afla păgubașul, vei primi ce-ai dat pe ei, eră decă nu, atunci județu ți-i dă ție!

— Iți mulțănesc moșule pentru că m'ai învățat, ca să n'ajung la necaz. Decă nu te 'ntelniam pe dta, cine scie ce eră de capul meu. Cum mi-ai spus, așă voi face — noroc bun!

— Sănătate bună! — și amēndoi o luară mai de parte.

Se însērasede binișor, când Ignat ajunse 'n satul seu. Fără să mai mērgă p'acasă, trase drept la comandă și spuse totă întemplantarea din fir in pēr.

A doua zi se află păgubașul și Ignat își căpētă al-dămașul ce i se cuveniă și eră bucuros pentru cinstea ce ș-o câștigase prin omenia și bunătatea sa.

II.

Eră 'n postul Crăciunului. Afară eră frig de cre-pau lemnele. Cei ce aveau casă caldă și cotarce pline de bucate nu se prē temeau de asprimea iernii. Dar in casa lui Ignat eră vai ș-amar.

Cioplind in o zi la un lemn pentru fântână, sēcurea ș-a greșit calea și se 'ntelni cu mâna bietului Ignat. Rana, ce-i cășunase mari dureri, il trase la pat și zăcea acum in a șesoa săptămână. Inchipuiți-ve, me rog dv., in așă necaz, o casă, care altcum abia trăește de pe o zi pe alta. Sērmana Vuță! Nu mai putea de necăjită. Incăruntise nainte de vreme. Când se gândia, că acuș nu vor mai avē nici ce da pruncilor de măn-care, se trăgea la o parte și plângea-plângea amar. Dar nădeidea in Ddeu o mângăia și atunci cu nouē puteri se punea pe lucru și făcea tot ce-i biruiau mânilé și mintea.

Trei zile nainte de Crăciun cădu și Vuța la pat, căci avea să nască. Nu mai aveau pe nime, care să-i grigescă, căci Liță — cel mai mare dintre prunci, abia

eră de 9 ani. Ce mirăzenii mai putea să facă un prunc lud la minte, ca așta. O babă din vecini se mai abătea pe la casa lui Ignat, dar își avea și ea trebile sale p'acasă. Nu putea fi tot cu ei.

In casă eră tăcere mare, de s'ar fi putut auzi și musca. Liță genunchiă naintea unei icōne și se rugă lui Ddeu. Ignat își ascundea pe cât putea durerea. dar Vuța scăpă șirōie de lacrimi.

— Dōmne miluesce-ne! — și isbucni și Liță, vēdēnd pe māsă, in plāns; după el Măriōră, după Măriōră Pētruț, după Pētruț Sandru, după Sandru Buisiōc, apoi Flōre și Nuțu, cari nu pricepeau plānsul lui Liță.

*

In clipita asta cineva bate. Ușa se deschide și un moș intră in casă. Eră moșul care se intēlnise cu Ignat, când acesta mergea din tērg acasă cu mascarii. Acuma însă nu eră singur, ci insoțit de altul, ce se vedea mai tiner de ani.

Ignat cunoscu îndată pe moșul, care l'a sfătuit așă de bine și l'a scăpat de pricină pe el, care nu eră cu musca pe căciulă. I povesti, cum s'a întemplat mai de parte cu mascarii și-i multămi anc'odată.

— Me bucur, — dișe moșul pētruns de blāndēța lui Ignat, — că m'ai ascultat. Fă numai tot așă și Ddeu te va ajuta. Bate și ți-se va deschide, ascultă și vei pricepe!

— Ddeu așă să-mi ajute și să me ocrotescă. precum voi lucra! — dișe Ignat și-i povesti pătania cu mâna.

— Ddeu se va ingriji, ca să te scoli cât mai din grabă. Dar să nu te superi pe mine, căci am venit așă târziu pe la casa ta cu străinul acesta. Scie bine, că afară e ger mare și nu putem merge mai departe in noptea asta. Pentru aceea, te rog, să ne dai conac in casa ta până dimineță.

— Bucuros, dragii mei, — dișe Ignat, — numai să nu ve pice cu greu, căci veți fi cam inghesuiți in casa noastră. Vuța are să nască, dōră in nōptea asta, și nu ve veți putē hodini așă de bine.

— Hodina ca hodina, dar afară e și mai rău. — dișe moșul cel mai tinerel.

— Să me iertați, ômeni de cinste, că tocmai acum, când mai vin și pe la casa mea străini nu s'au gătat bucatele și nu ve pot slugări cu nimic, pécatele mele. De 9 săptămāni me ține legat de pat afurisenă asta de mână. Câștigul mi-a sēcat cu totul și pruncii plāng de fōme.

— Cunōscem necazarile tale și ne pare rău. ce trebuie să te găsim in dōgă așă grea, — răspunde moșul.

Celalalt moș ciopliă la niște aștiute și aliță focu, căci se recise binișor in casă. Intr'un târziu, când pruncii nu mai puteau dormi de fōme, scōse din țest o pōgace, carea-l puse pe bietul Ignat in uimire. Nu sciea sērmanul de unde s'a făcut; căci ei n'aveau lēc de țarină 'n casă.

— Na și ție, na și ție, căci Ddeu a trimis'o, — și împărți la toți, eră copiii nu mai puteau de bucurie. Și cum nu? Căci așă pită albă, mai bună și ca muruonul, nu mai vēquseră ei.

Māncară cât māncară și apoi admiră in pace.

*

Vuța se apropiă de cēsul naserii și ca nici odată așă ușor, nāsēu un Fēt-frumos, mai māndru și mai vi-gan și ca cel din poveste.

Din afară se auziră niște tropoite ca de cal. In urmă se auzi și glas:

— Dormi Ignate?

Nici Ignat, nici Vuța nu puteau raspunde, căci li se legase limba.

— Dormiam, dar nu dorm, — dîse moșul.

— Nu-ți mai aduci aminte de când cu mascuții?
— se auđi din afară.

— Ba-mi aduc bine aminte. Dar ce șeđi afară?

Vină 'n casă să te vedem la lumină! — fu respunsul moșului.

— N'am voie d'astă-dată. Dar dă-mi copilul, ce-a născut Vuța!

Ignat tremură ca varga, căci își aduse aminte de vorbele străinului din țerg.

— Vină tu și-l ia, că nu-s eu sluga ta! — dîse moșul mănios.

— Ei, că nu ești tu, Ignate!

— Ba-s eu, dar nu me cunoști.

— Ba te-oiu cunoște eu îndată, dar răspunde-mi la întrebările ce ți-oiu pune eu! — se auđi din afară.

— S'auđim! — dîse moșul.

Din afară: Ce-i unu?

Din casă: Tu ești nebun.

Din afară: Ce-s doi?

Din casă: Ei, bine vede omul cu doi ochi.

Din afară: Ce-s trii?

Din casă: Caru nu pôte merge cu trii rôte.

Din afară: Ce-s patru?

Din casă: Bine merge caru cu patru rôte.

Din afară: Ce-s cinci?

Din casă: Bine prînde omul cu cinci degete la brânci.

Din afară: Ce-s șesă?

Din casă: Unde-s șesă fete 'n casă, ședătorea-i de pîmă.

Din afară: Ce-s șapte?

Din casă: Unde-s șapte colindători, colindă bine.

Glasul din afară se auđea din ce în ce mai nădușit, de abia se mai pricepea din casă, ér glasul moșului éră din ce în ce mai tare, de l'ar fi auđit și din a treia casă.

— Dar ce vorbești așa de môle? — dîse moșul.

— Așa-mi place mie, — se auđi din afară.

— Te-oiu vedé eu acuș, — dîse moșul.

Din afară: Ce-s opt?

Din casă: Opt boi scot caru din năroiu.

Din afară: Ce-s noue?

Din casă: Ce-i 9 mascuți a tei.

Din afară: Ce-s dece?

Din casă: Juda sê crape în đce!

Nici nu dîse bine moșul vorbele din urmă și din afară — pare — că ar fi pușcat Turcii, așa se auđi de tare, cum s'a cutropit în pământ străinul dela ferestă.

Și me rog dv. acela a fost dracu și a venit dup' un suflet de creștin.

Și ce gândiți, cine-a fost în casă? Dđeu cu Sf. Petru. Șeiți din poveste, că de demult Dđeu călătoria cu Sf. Petru pe pământ, ca sê vedă credința ómenilor.

Dđeu și cu Sf. Petru se făcură neveduți și Ignat și Vuța se tređiră cu limbile deslegate, fără sê pótă pricepe minunea ce s'a întemplat. Se rugară și multămiră bu Dđeu pentru că i-a scăpat de pricină și de ispită și că le-a dat sănătate. Și din acea clipită nu mai duceau lipsă, căci prin lucru își căștigau de tóte pentru casă.

De-atunci puterea dracului a perit, ér Ignat, dec' ar șei, s'ar puté fâli, că în casa lui a fost Dđeu mai pe urmă.

Alesandru Tuducescu.

A f o r i s m e.

— Din đilele tinerețelor mele. —

Omul este animal *raționabil*.

Va sê dîcă: Acest animal are dela natură facultatea d'a legă și combină între sineși multele diferite impresiuni ce-i face lumea esternă, prin sensurile sale.

Prin operațiunea legării și combinării impresiunilor se cuprinde activitatea și manifestățiunea minții omenesci, care pe calea acestei operațiuni ajunge capabilă de *judecată și idei*.

Judecata este concludsiunea sêu rezultatul concret al operațiuni legătore și combinătore a impresiunilor senzuali. Ideile sînt productul abstras. D'aceea capacitatea judecătii se pôte desvoltă și perfecționă prin exerciție, pe când ideile sînt numai atributul natural al minților superiori, minților mai agere.

În locul ideilor, mințile cele inferioari născocesc un surogat, care este *speculațiunea*; product artificial, pentru d'a amăgi și a se sinamăgi.

Prin speculațiune desvoltarea omului și a popórelor apucă pe căi retăcite. D'aci este că, fiind mințile simple mult mai numeroșe decăt cele agere, și ideile false sêu speculațiunile sînt mult mai numeroșe și au încălecat așa đicend genul omenesc întreg. Dar lumina minților celor agere, ori cât de puține, tot luminează și — retăcirea în mulțime tot se simte; și tendința d'a eși la lumină este naturală.

*

Omul este animal *sociabil*.

Va sê dîcă: i place, și el caută sê trăiescă în societate cu semenii sei, și fuge de singurătate.

Din momentul născerii sale, ba am puté đice al zămislirii sale, omul este în luptă cu natura, carea dându-i un fôrte mic fond de fôrte fôrte mult desvoltabili, l'a espus unei mulțimi de fôrți atacătore și impededătore în calea desvoltării.

În lupta ființei omenesci cu elementele sêu influințele contrari desvoltării sale în acêsta acțiune și reacțiune, nentrerupt atac și resistința, ce cuprinde propriamente viața omului, carea firesce mai bine în societate se pôte susține, de ore-ce mai cu inlesnire în societate creșce, se multiplică, culmină, cucerind tot mereu din fôrțele naturei; ceea ce pare a fi chiamarea tuturor ființelor.

Scos din societate, omul devine pređa fôrțelor naturei, far' de a-și atinge chiamarea.

De când istoria a început a notă cursul desvoltării genului omenesc, se observă evident, că impulsul, tendința, progresul natural al omului merge spre desvoltarea fôrțelor sale, care se efeptuesce tot numai în luptă cu natura, prin explorarea secretelor și subjugarea fôrțelor ei, pentru scopurile proprie ale omului sêu ale omenimei.

Ah! adecă, ómenii ideilor, explorează și subjugă fôrțele naturei pentru scopurile *omenimei*; pe când ómenii scurți la minte, ómenii momentului, fură sêu zăresce exploreările făcute de alții, pentru d'a le explotă în mai vêrtos al lor personal favor. Sînt pururia egoisti.

Astfel se croiesce sôrtea ómenilor, prin mulțimea speculanților.

*

Scopurile omului p'acest pământ, sêu adecă pornirile, luptele, progresele lui cătră acele scopuri, de și consist tot din lupte, ele tot sînt plăcute pe cât timp ele sînt în conformitate cu impulsunile sêu dispoșiunile lui naturali. Și tormentele și martiriul și-au dulcêta lor.

Ací zace secretul și farmecul sacrificării ómenilor mari pentru scopurile omenimei, pentru desvoltarea și

conservarea atât a individului, cât și a speciei, resp. a rasei. D'aci vom pricepe și vom afla-o naturală iubirea către sine, către cei mai apropie ai sei, către națiune și naționalitate și — „patriă”. Dar tot aci vom găsi deslegată și enigma pusilanimității, servilismului sclăviei miliónelor, de mii de ani!

*

Am ajuns ca să putem întreba cu temei: ce va să zică frumoasa expresiune de — „patriă”?

Prin patriă raționalmente nu putem înțelege de cât: dulcele brațe părintești, în cari ne-am pomenit în dulcele simțu al vieții; basa și scutul, pe cari ne rădimăm cu încredere și siguranță de când în conștiință de noi luptăm pentru esistență, adevărat pentru conservarea și dezvoltarea și prosperarea noastră, conforme genului nostru natural.

Consumă pe deplin cu acesta definițiune despre patriă, ceea ce un erudit german a scris despre patriotism, că este: *instinctul de conservare*. „Der Instinct der Erhaltung ist der Patriotismus”.

Dic deci ciarlatanilor și fanfaronilor politici, cari atât de mult pörta în gură și mistifică și profanăză a-cesta frasă, că — n'au nici simțu, nici priceperea, nici considerațiunea cuvenită pentru adevărata patriă și adevăratul patriotism.

Nu este patriă o țără, seu un ținut, seu o societate, unde instinctul conservării de sine în firea sa impulsul natural pentru dezvoltarea, perfecționarea și afirmarea sa în modul seu, cum ne-am născut și pomenit, nu este liber, ba este chiar împedat în activitatea sa; mai puțin este patriotism, spriginirea tendinței d'a amăgi cu vorbe góle, a ține în orbiă, a exploată și storce mulțimea — pentru scopurile, plăcerile și pasiunile celor puțin.

*

Flórea sociabilității este societatea cultă. Societatea cultă este cel mai nobil product al civilizațiunii, în care se concentrează spiritele cele drept cugetătoare, drept înaintătoare la lumină, la cunoștința adevărului. Ori unde o țără ar fi în adevărată dezvoltare culturală, ea ar fi tot d'odată *suprema societate cultă*. Unde însă cei ce dirij țera, nu pot suferi lumina adevărului și a dreptății, acesta își caută refugiul în societăți culte. Și când cei de sus nici aci n'o mai pot suferi în public, ea se refugie în cele private, cât mai înguste, unde mâna puterii barbare nu mai ajunge. Pentru că mintea cugetătoare nu poate exista fără adevăr și dreptate.

*

Ce este ceea ce inviă și face atragătoare o societate cultă?

Este un discurs, o conversațiune plăcută.

Ce este ceea ce face o conversațiune plăcută, între omenii de cultură?

Este *spiritul*; seu — cum i dice Kant: *principiul de viață*.

Ce este spiritul?

Este facultatea d'a produce și reprezintă idei estetice.

Ce este ideea estetică?

Este o schinteia a minții agere, carea atingând un frumos adevăr, dă mult de cugetat, adevărat mult dulce nutriment minții omenesci. Căci este cugetarea — *nutrimentul minții*.

Astfel ni se face priceput, că „omul de spirit” — atât de plăcut și atât de căutat și stimat este în societatea omenilor cugetători. Pré firesce; căci el scie să dea minții acelor mult dulce nutriment.

Dar tot d'aci vom pricepe, că — pentru ca acel nutriment să fie apretuit și căutat și — bine deosebit de frazele amăgitoare, de profumul îmbetătoriu de sim-

țuri al ciarlatanilor, se recere un óre-care fond de minte sănătoasă, minte nestricată în societate. De multe ori însă, precum ni arată studiul istoriei, generațiunile lung timp nu sciu prețu spiritul; și pe acel timp el nici nu produc din sinul lor spirit. Sânt sterpe de spirite. Acesta este epoca amorțelii și a decăderii popórelor. Dar ea este — din fericire, la popórele cu viață, numai o pauză, o aparintă stagnațiune momentană; firesce, momentană în comparațiune cu eternul seu infinitul, seu măcar cu viitorul.

Momentele seu perioade de astfel de stagnațiune în viața popórelor, de și ele une-ori cuprind decăni de ani, ba și secolii, pe care timp popórele nu trăiesc decât numai o viață fizică, amărită, seu *vegetativă*, nu pot opri și nici nu opresc progresul absolut, cu atât mai puțin a stirpi impulsul și dorul de progres în ómenii; este numai că-l ingreuează și împedcă; pentru care tormentări popórele de temperament mai vivace, de multe ori cumplit și-au resbunat asupra împedcătorilor!

Pré nimerit asemănă eruditul Gervinus progresul omenimei cu călătoriul prin locuri muntóse, unde calea merge acuși în sus, acuși în jos, acuși mai iute, acuși fórté încet, dar totuși înaintând.

Popórele, ca și ómenii cu viață, nu-și perd curajul nici odată, și sciu să delature, une-ori să incungiere, câte odată chiar să sfarme pedicile ce li ridică în cale ómenii slabi de minte și — fără animă.

V. Babeș.

S o n e t.

(Drei S. D.)

Horas non numera nisi serenas.

Becă 'n traiul scurt al vieții, numai ore fericite

Am câtă spre mângăere că în lume am trăit,

Nu le-am perde óre 'n cărdul orelor triste, cumplite,

Ce ne-adapă cu venine?! Ce-am avé de socotit?!

De-am câtă în visul vieții numai zile strălucite,

Ce-ar puté să ne mângăe în pept dorul răsădit,

Să-l innațe, să-l desmerde óre-'n zilele 'negrite

De urgie, nu s'ar perde?! Ce-am avé de socotit?!

Eu, de când, iubit de sórtă, te vėđui suridătoare

Aruncând spre mine numai rațele strălucitoare

Ce, de amintirea-ți dulce, me țin tainic lănuit.

Simt că órele-mi curg vesel ca pírul sub verdetă,

Đilele-mi surid senine, ér zefirul cu dulcetă

Vectnic pare că-mi șo ptesce: numără, căci ești iubit!

Dan Dry.

Timpurile ghiătoșe și diluviul.

(Incheiare.)

Să comparăm acum și anul platonice cu anul solar și, împărțindu-l în cele doué perioade sus amintite de câte 10,500 ani, putem numi timpul, până când trece ecuinocțiul de primăveră dela *A* peste *C* la *B*, *veră platonice*, ér celalalt dela *B* peste *D* la *A* *iernă platonice*. S'a ivit primăvera platonice, după ce a trecut ecuinocțiul de primăveră peste punctul *A* spre *C*, dar atmosfera cea plină de aburi încă nu eră deplin purificată. Óla cu apă fierbe mai curénd în aer rarit, seu pe vėrful délului, de cât la pólele lui. Scim că presiunea aerului atmosferic este mai mare în timp de érnă ca

A m i c e l e .

văra; așa dară când a trecut ecuinocțiul peste *A* în cōce spre *C*, emisfera nordică a căpătat și un plus de căldură față de cea sudică, prin ce însă i-a scăzut presiunea atmosferică și de aici apoi apa a evaporat din ce în ce mai tare. Atmosfera plină de aburi a primit în sine de cătră polul nordic un curent rece de aburi, ce se formau pe acolo din munții cei de gheață, ce acum începeau a se topi. De aici s'a schimbat cu totul și micul ecilibriu ce domnia în atmosfera saturată cu aburi; și de aici apoi se se fie pornit ploile torențiali cari se fie durat 40 zile și 40 nopți și se fie inundat Mesopotamia din spre nord, India din mai multe părți, căci podeul Decan este mijlocul ei, China din spre nord-vest și pōte America din mijlocul spre est și vest.* Numai după ce s'a purificat odată atmosfera de mulțimea aburilor, numai atunci s'a început adevărata primăveră platonice pentru emisfera nordică! Aburii ce s'au format după acest potop, fiind că emisfera nordică intru aceste ajunse cu desevărsire se aibă mai multă căldură de cât cea sudică, aburii aceia parte mare s'au scurs cătră emisfera sudică, prin ce s'a schimbat firesce și centrul de greutate al pământului, mutându-se din ce în ce mai spre miédădi.

Dacă nu admitem explicarea acesta a diluviului care pōte consună cu cele împăreșite de Moise și de Bhagawata, atunci trebuie să ne alipim de cele spuse în amintita cuvântare a împăratului Yao, unde se dice numai, că apele s'au contras și nu mai ajung până la ceriu. Atunci sub diluviu său potop vom putē înțelege perioada cea de 10,500 ani, sub durată căreia partea cea mai mare din emisfera nordică a fost acoperită cu gheață și apă, adecă vom putē înțelege timpul, în carele a ajuns ecuinocțiul de primăveră dela *B* peste *D* până la *A*.

Dar atunci pe Adam și descendenții sei trebuie să ni-i cugetăm, că au trăit mai înainte de ultimul timp ghiățos. De aici însă nu înțelegem, cum se se fie susținut genul omenesc în acele 10,500 ani ghiățosi? Să nu confundăm dară timpurile ghiățose cu diluviul!

Din cele până aici desfășurate invederăză, că emisfera nordică va intră cam peste 5000 ani într'un nou period ghiățos și va petrece acolo 10,500 ani, după cari de nou se va începe viața și alt diluviu, căci legile firei sunt eterne, deci la timpul seu trebuie să producă efecte homologe.

Intru explicarea faptică a celor de mai sus ne ajută și ne întărește foarte descoperirile geologice. Seim că pământul pe care locuim nu este masă solidă, până în cele mai ascunse adâncimi ale sale, ci în internul seu — din cauza căldurii enorme — tōte materiile se află în stadiu fluid invăpăiat și numai o codia cam de 10 miluri de grōză este solidă. Dar și codia acesta constă din mai multe pături său straturi, care s'au format succesive. Chiar de desubt sunt munții primitivi, în cari nu se află urme de viață organică; peste acestia se află formațiunile cărbunilor de piatră, în cari există petrefacte de plante și animale primitive, ce astăzi nu mai există; după aceea urmăză formațiunea cretei, care conține resturi de plante și animale mai dezvoltate, de care încă nu mai există astăzi; pe cretă se află așa numita formațiune terțiară, care conține petrefacte de animale terestre, ce se nutriau cu plante, dar de cari nu mai sunt astăzi; apoi vine formațiunea *cuaternaria* său *diluvială*, în care se află oșe petrificate de animale, ale căror soiuri mai există și azi, precum și oșe de om; în fine chiar de asupra se află pământul aluvial, de care se face și astăzi prin esundarea apelor.

* Buffon dice, că vîrfurile tuturor continentelor sunt îndreptate spre sud, ceea ce moderăză, că din spre nord au venit ploile, prin urmare și valurile următoare.

Abstrăgînd însă dela acesta compozițiune a codiei pământului, săpăturile geologilor ni-au descoperit încă și alte lucruri interesante, care tocmai sunt destoinice pentru ca să resolvim totalminte problema de care se tratăză. Ori unde s'a săpat în codia pământului, pretindenea s'au aflat straturile amintite aședate peste olaltă în aceeași ordine. Abstrăgînd munții primitivi, cari s'au format, când întreg pământul eră fluid, adecă atunci când s'a prins întâia oră pelița pe fața sa; la tōte cele alalte straturi aflăm urme de organisme carbonificate, respective petrificate. Și decă întrebăm, de unde sunt acele urme de organisme, cum s'au produs ele, începînd din jos în sus cătră fața pământului, prin tōte săturile codiei sale, dōr le-a ascuns cineva intru adins în sinul pământului, seu cum se ne mai întrebăm? Mîntea sânetōsă i arētă la tot ănsul, că și cărbunii de piatră, și resturile de plante și animale de prin pământ nu au putut ajunge acolo, de cât decă admitem, că incele s'au dezvoltat la vremea sa pe suprafața de atunci a pământului. Fie-care timp ghiățos a fost succedat, decă nu și premers de câte un diluviu. Apele acele și sloii de gheață, cuprîndînd în sinul lor vegetațiune și animale, de o parte ce e drept li-a curmat viața, dar din alta parte, astupându-le hermetice dela influința aerului, le-a scutit de putrețiune, le-a carbonificat și petrificat, pentru că odinioră ca martori muți se spună omenimei interesate, că pământul nostru a fost espus mai de multe ori la esundări seu la așa numite diluvie, și că fața sa a avut în timpuri diferite forme diferite. Și cine are ochi și nu voesc să recunoscă aceste adevăruri, vină și respundă la următoriele date positive, care sunt eflusul neobositelor încordări ale celor mai bine-meritați bărbați de sciință.

Munții primitivi n'au nici o urmă de organism și se innalță pe multe locuri până pe suprafața de astăzi a pământului! Ce formă va fi avut pământul, când vor fi lipsit ceste alalte straturi din codia sa? Ce innalțimi vor fi avut munții cei mai innalți? Munții de astăzi sunt numai niște pitici în comparațiune cu cei din timpurile primitive. Să spună cei ce nu voesc să credă, în ce chip s'au aședat pe pōtele munților primitivi acele straturi gigantice de cărbuni de piatră, și încă pretindenea uniform? Cum au ajuns porfirul să fie amestecat cu granitul, decă nu dicem că undele vehemente ale cutărui diluviu sunt cauza? Cum se pōte să dispară de pe pământ pescii și scoicele, cari ca petrefacte se află inormmentate în abisul pământului, decă nu vom admite, că apele au crescut și au innecat ceea ce au aflat pe fața pământului? Unde sunt, și cum au dispărut de pe pământ așa numitul *elephas primigenius*, rinocerii și hienele cele cumplite, ale căror oșe le aflăm și prin adâncimile regiunilor nōstre polari, decă nu admitem că le-au innecat și pe aceste liorōsele *valuri* ale cutărui diluviu?

Mare, fōrte, ar fi cartea, care ar conține tōte datele ce pledăză pentru *diluviu repetit* și, de aici consequent vorbind, *repedind*!

Nu ve plângeți, materialisti incarnați, decă nu sunteți în stare să petrudeți în secretele firei, că din vecie s'au făcut dispoziții, ca arborii să nu crească până în ceriuri! Dar nici voi slab-credincioșilor nu faceți imputări părintelui ceresc, decă ve cērtă cu potop potopitoriu, că de nu ar veni acesta, atunci scădînd forțele producătorie ale pământului ar trebui să succubeți sub greutatea neajunsurilor vōstre materiali! Mulțumiți părintelui atotpotinte pentru innalta sa preingrigire și aveți credință intr'ănsul, că nimic nu dispune ce nu ar corespunde cu nemărginita sa înțelepciune!

A fost diluviu de mai multe ori și se va repeti încă fōrte de multe ori! Va fi încă diluviu, până când vor scăde puterile productifere ale pământului, până

când adecă va scăde intensitatea rașilor solari, cari séménă productivitate în brazdele pământului! Nu te înspăimântă, omenime, decă peste 5000 de ani nu vei mai află adăpost pe partea cea mai mare din emisfera nordică, de ôre-ce atunci năile vor fi mult mai perfecte de cât cele de pe timpurile lui Noe, alui Xisutheus, Săjavrata etc., și acele de sigur îți vor da refugiu prin podeul Africei sudice, prin Corilieri Americi sudice și pôte chiar prin Australia! În miniatură de câte ori întâmpinăm exemple analoge! De câte-ori, aflându-ne chiar între împregiurări favorabile, dorim alta sorte, fie oricum, numai să fie strămutare! Microcosmosul este icóna macrocosmosului; decă în mic este convenabil a întâmpina variațiunile dorind; cu cât se pôte admite această mai mult despre macrocosmos!?

Învérțiți lucrul cât voiți și recunoscând adevêrul, veți esclama cu psalmistul:

Cine e Dumnezeu mare ca Dumnezeuul nostru!

Tu ești Dumnezeu, carele faci minuni!

T. Ceontea.

Femeia în istorie.

(Incheiere.)

Cornelia.

Nume cunoscut românilor. Dar cine nu cunoșce și istoria Corneliiei? Iubirea nemărginită față de fiii sei? Răspunsul ei, când lăudându-se amica sa cu juvaerele, o invită să-și arate și ea ce are? „Da, îți arăt și eu ale mele, étă!” — duse ea arătând spre fiii sei. Amica sa rușinată tăcu.

Cornelia a fost fiica lui Corneliu Scipio cel mare, eroul dela Zama, învingătorul lui Hanibal. Soțul ei, Tiberiu Semproniu Grachu, un om distins, a fost guvernator în Spania. Cornelia a fost un model de virtute femeiescă, cultura ei frumôsă a câștigat-o prin literatura și filosofia grecescă. După mórtea soțului ei, refuză mâna lui Ptolemăus, regele egipten, pentru de a puté remâne credinciosă memoriei repausatului; ocupându-se numai de creșterea copiilor, doi feciori: Tiberiu, Caiu și o fétă Sempronia, care se mărită după Emilian Scipio, al doilea African.

Cornelia a condus educarea copiilor cu cea mai mare grige. Se dize, că meritul pentru că Tiberiu (în 133 n. Chr.) a făcut propuneri în favorul poporului, e al Corneliiei, căci ea l'a îndemnat, dîcându-i că pentru onôrea familiei trebuie să facă ceva important. „Eu, dize ea, am titluri de onôre; căci sunt fiica lui Scipio cel mare și sócra lui African al doile. Aș dorî însă ca să fiu numită mama Grachilor. Întreprinde ceva, fiul meu, ce să înalțe acest nume mai sus, decât cele dintâi!”

Astfel de cuvinte ațîțătoare stêrniră în Tiberiu Grachu boldul de a jucă rolul unui demagog. Dar el a plătit cu viața reformele făcute în favorul poporului în contra aristocrației.

Caiu Grachu deveni și mai vestit decât frate seu, însă și el cădă jertfa aristocrației și murî ca martirul intereselor poporului.

Cornelia a mai trăit puțin, tristă, în singuritate, după mórtea ambilor sei fiii.

Dar mama Grachilor nu va fi nici odată uitată.

Porcia.

Între femeile republicei romane, la cari găsim atât de des acel mod nobil de cugetare, care se pare perdut din femeile mai târzie, locul întîiu compete doră Porciei, soția lui Brut, o femeie nobilă, republicană curăgiosă, distinsă prin iubirea libertății.

Porcia a fost fétă lui Cato cel mare, căruia sémé-

nă atât de mult în privința caracterului nobil și în tôte virtutele republicane.

Ea a fost măritată întîiu după Mariu Calpurniu Bibulu, un om nu pré însemnat; ér după mórtea ăstui s'a măritat după Marcu Iuniu Brutu, vêrul seu, pe care îl iubiă încă din copilărie, însă din mai multe cause nu s'au putut uni numai mai târziu.

O dovédă a caracterului ei nobil ne-a susținut istoria din incidentul conjurațiunii în contra vieții lui Iuliu Cesar. Porcia trăia în cea mai bună armonie cu soțul ei și între ei domnia confidență nemărginită. Dar dela un timp ea observă Porcia că pe inima soțului ei apasă un secret mare, ce nu cutéză a-i comunica. Se hotări dară a-l ispiti, căci s'a creșut demnă d'a i ajută să pôte greomentul acelu secret. Mai înainte însă vrú să se convingă, decă nu-i va lipsi curagiul a păstră secretul chiar sub chinurile torturei? Luă un cuțit și își făcu o rană periculôsă, însă nu mortală, care o chinui cu cele mai mari dureri mult timp. Când Brut observă, că ea suferă, cu cuvinte pline de iubire o întrebă; ea i răspunde: „Eu sunt fiica lui Cato, și m'am măritat după tine nu numai pentru ca să împărtășesc plăcerile și bucuriile, ci și neplăcerile și suferințele. Dar cum se pot eu fericii, decă tu așa puțină încredere ai în mine, încât ascunđi secretul meu!? Deci, spre a te convinge, că poți să-mi comunici fără frică secretul meu, am voit să-ți probez, că sunt o femeie care pote suferi. Privește! Étă că eu posed tária unui bărbat!”

Arătându-ș rana, Brut i descoperi emoționat tot secretul mare dela a căru descoperire a atêrnat vieța multor romani nobili. Dar nici n'a avut causă să se căiească pentru concrederea secretului, căci Porcia a sciut tăce, și conjurațiunea nedescoperindu-se, Iuliu Cesar cădă mort, acoperit de 23 de rani, la piciorul statuei lui Pompeiu, în Senat în 44 n. Chr.

Despre mórtea Porciei se conservă diferite tradițiuni. După unii, ea ar fi murit de supêrare pentru sórtea lui Brut. Érá alții povestesc, că a înghițit cărbuni arđinđi și a ars.

Brut cu conjurații sei a trebuit să fugă din Roma, după omorirea lui Cesar, pentru că poporul se resculă în contra ucigătorilor favoritului seu. Brut s'a străpuns cu sabia, după bătaia dela Philippi, unde fu învinsă republica pentru totdeuna, perind cei mai nobili apêratori a ei. (42 n. Chr.)

Octavia.

Istoria ei nu e lungă. Ea n'a avut un rol mai important în evenimentele patriei sale; însă ea totuș e însemnată de istoricii de atunci între femeile mai distinse, căci ș-a câștigat stima tuturor prin virtutele sale atunci, când deja ne mai esistând republica, romanii au degenerat prin domnirea despotică a triumvirilor și mai târziu a imperatorilor.

Octavia a fost sora lui August, împêratul prim al Romei.

Pe când August érá încă triumvir, el a măritat pe Octavia după Antoniu, murind Fulvia soția primă a acestuia. Politica lui August Octavian a poftit ca el să fie în legatură strinsă cu Antoniu.

Cu tôte că această căsătorie a fost legată din interes politic, Octavia s'a simțit fericită, căci a iubit mult pe Antoniu.

Dar fericirea ei n'a fost trainică. Antoniu a trebuit să se depărteze ca guvernator în Orient, și a lăsat pe Octavia în Roma, pentru cuvêntul ca n'o pôte duce cu copiii mici peste mare. Ajungênd el în Asia, s'a înamorat de Cleopatra, o frumșețe renumită, regina Egiptului, și mai în Syria mai în Egipt, petrecându-se, a uitat de tot pe Octavia.

Nu peste mult Antoniu a și declarat Octaviei, că se depărteșce de ea și se căsătoreșce cu Cleopatra.

Dar Octavia nobilă a păstrat până la mörte iubire pentru el și nu s'a mai măritat, cu totă supērarea ce i-a cauzat, ci a trăit re-rasă de lume, întrebuintându-și tot momentul creșcerii copiilor.

Un fiu d'al ei, Marcel, un om nobil și blând la caracter ca mamă sa, a avut de soție pe Iulia fiica lui August, dar fiind că el a fost favoritul lui August și avea să devină următorul lui, din invidie a fost inveninat de sócră sa și așa s'a realizat scopul acesteia, căci fiul ei Tiberiu a ajuns împērat după August.

Antoniu și Cleopatra, după ce August a cucerit Egiptul (in 30 n. Chr.) s'au sinucis.

Petronela Cornea Mișci.

Studii limbistice.

— O sută de etimologii revindecate. —

(Urmare.)

98) *Rinji*. Verbul „rinji” însemnă: ringo-ringere, ringor-ringi lat.; grincer fr.; die zähne fletschen germ.

Dl Cihac: Dict. etym. daco-romane, tom. I éléments latins pag. 232 derivéză cuvēntul „rinji” dela lätinescul „ringor-ringi”: das mau krümmen, die nase rümpfen germ., combinând și pe spaniolescul „renir”: zanken, schelten germ.; adaugēnd în urmă și pe neoslov. „rezati”: grincer fr., die zähne fletschen germ. Dar cu această etimologie latină nu s'a indestulat dl Cihac, se vede, că i-a părut rău, de örece in Dict. etym. daco-romane, éléments slaves etc. pag. 313 revócă etimologia latină a cuvēntului, și ~~caut~~ o etimologie slavă, derivéză cuvēntul dela paleoslov. „regnati-regna” (cet. (rengnonti-rengnon): hiscere lat., gähnen, klaffen germ.; dela neoslov. „rezati” și „regati”: tenir la bouche ouverte fr.; den mund offen halten germ.; „rezati”: ricaner fr., grinsen, hohlnlächeln germ.; „regetati”: braire fr., schreien wie ein esel germ.; dela croat. sērb. „rezati”, litau. rezenu-rezenti”: grincer les dents fr., die zähne fletschen germ.

Dl Miklosich: Lexicon palaeoslovenico-graeco-latinum, Vindobonae 1862—65 p. 813, sub „regnati” (cet. rengnonti): hiscere lat., nu derivéză și cuvēntul românesc din această rădēcină, de unde se vede că dl Cihac purcede mai de parte de cât dl Miklosich intru slavizarea cuvintelor românesci. Etimologia dlui Cihac din elemente slave, este falsă, pentru că materialul și conceptul cuvēntului stă contra etimologiei acesteia slovenesci.

Dl Cihac, in loc de a rămānē pe lângă etimologia latină a cuvēntului, care este mult mări corespundētore fonologiei și morfologiei limbistice, și in loc de a căută se desvölte mai de parte principiile acestei etimologii prin studiul limbelor romane și a dialectelor lor, dlui a aflat de bine in tendința sa de slavizare, a revócă etimologia latină, și a o inlocui cu o etimologie slavă nejustificaveră in formă și concept. Tot filologul adevērat trebuie se precunōșcă, cumcă cuvēntul „rinji” se derivéză de după legile fonologice și morfologice mai corect dela lätinescul „ringor-ringi” și dela italianescul „ringhiare” („ghia” sună in dialectele „gia”), căci înțelesul logic e același, decât dela neoslov. croat. sērb. „rezati”. De aceste etimologii se află förte multe in dicționarul dlui Cihac, și chiar din această cauză am luat și noi sub analiză etimologia de față: spre a demustră întentiuinea dlui Cihac.

Noi am aflat in elementele limbelor romane și alte etimologii justificătore de etimologia latină a cuvēntu-

lui. Estmod in Beronie: Dictionnaire du patois du baslimousin pag. 243 aflăm „rinçá” (cet. rinsá): montrer les dents en les faisant grincer comme un homme en colere fr., adecă: a-ș arētă dinții făcēndu-i se rinjēșcă ca un om care e mănios. In Diefenbach: Glossarium latino germanicum, mediae et infimae aetatis, Francofurti a/M. 1857 pag. 484 stă „rangere” și „rancere” pentru: irascor lat., zürnen germ. De aci se demustră mai pe sus de totă indoiēla. cumcă dl Cihac tractēză förte ușor etimologiele de elemente romane, și cumcă tendința sa este slavizarea dicționarului românesc, căci la din contra nu ne putem splică procedura nejustificaveră a dlui.

99) *Clacă*. Cuvēntul „clacă” însemnă: a) după graiul bānățenesc: adunare de mulțime de ömeni spre a lucra gratuit lucrul câmpului etc. pentru ajutorarea cuiva d. e. a preötului, a invēțătorului, a vre-unui om neputintios séu sărac etc., făcēnd pe a locurea și petrecere cu joc și musică cu această ocașione; de acest înțeles al cuvēntului mărturisesc și Dicționarul de Buda din 1825 și tot despre această atestēză și limba magiară după Balaghi Mör: Magyar nyelv teljes szótára, Pest 1873 pag. 657 sub „kalák” (kaláka) pe care cuvēnt l'au imprumutat Magiarii dela Romāni intercalānd după firea limbei lor un „a” între „k” și „l” precum la numeroșe alte cuvinte de elemente străine lor; congregatio hominum ut gratis opera agresta etc. alicujus hominis ad subventionem ejus exerceatur lat.; assemblée d'hommes pour faire labourer gratuitement le champ etc. d'un seul homme en forme de secours fr.; versammlung von menschen, um die feldarbeit etc. eines einzelnen menschen unentgeltlich zu seiner unterstützung zu bewerkstelligen germ.; b) adunare de ömeni sfātuind confus fără ordine și disciplină; și despre acest înțeles al cuvēntului mărturisesc limba magiară, care a imprumutat cuvēntul dela Romāni; congregatio hominum, qui consilium confusum habent sine ordine et disciplina lat.; assemblée d'hommes, qui tiens conseil sans ordre et discipline fr.; versammlung von menschen, welche eine confuse berathung ohne ordnung und disciplin halten germ.; c) in Romānia se numesc „clacă” (boere-e) ce se numesc la noi „robota” la domnia de pământ, pentru că și aci e caracteristică mulțimea de ömeni adunată de odată la lucru; angaria, opera serva lat.; corvée fr.; fröhne germ.

Dl Cihac: Dict. etym. daco-romane éléments slaves etc. pag. 416 spune, cumcă „clacă” ar fi format din „tlaka”, pentru aceea și imbină dlui la una și aceeași rădēcină pe „clacă” cu „toloacă”: jachere fr., brache germ., cu „tolacesc” și „tolanesc”: s'allonger, s'étendra fr., sich verlängern, ausdehnen germ.; cu „tolocănesc”: taquiner, grogner fr., nörgeln, grunzen germ.; dar această imbinare din partea dlui Cihac a lui „clacă” cu „toloacă” este falsă, de örece nici conceptul nici forma cuvēntului nu conced o astfel de combinațiune. Se vede apriat cumcă dl Cihac pentru aceea combină pe „clacă” cu „toloacă”, și dice că „clacă” ar stă pentru „tlaka” ca să pōtă esoperă o etimologie slavă. Drept aceste și derivéză dl Cihac pe „clacă” din elemente slave, dela paleoslov. „tlaka”: corvée fr., frohndienst germ., pe care-l deduce dlui dela paleoslov. „tlaciti”: contundere lat.; zerstampfen germ.; dar deducerea lui „tlaka” paleoslov., dela verbul „tlaciti” este necorectă, pentru că înțelesul logic al cuvēntului stă in contra. Dl Cihac combinēză mai de parte și pe bulg. „tlükü”: travail mutuel d'aide fr., wechselweise arbeit zur aushilfe germ.; pe rusesc. „tolkati” și „tolknuti”: pousser fr., stossen germ., „toluciti”: fouler l'herbe fr., das gras niedertreten germ., „toloka”: herbe foulée fr., niedergedrücktes gras germ.; pe polac. „tloczye”: presser fr., drücken germ., „tlok”: pression, jachere fr., druck

trache germ.; „tloka“ și „tluka“ : travail volontair fr., freiwillige arbeit germ.; pe boem. „tlaciti“ : presser fr., drücken germ., „tlak“ : pression, foule fr., druck, gedränge germ.; pe neoslov. „tlaciti“ : presser, fouler fr.; drucken, drängen germ.; „tlaka“ : corvée fr., frohndienst germ.; pe croat. sêrb. „tlaciti“ : fouler, oppres- ser, fair corvée fr.; niederdrücken, drucken, frohne leistung germ.; „tlaka“ : corvée fr., frohndienst germ.; pe litvan. „talka“ : aide, assistance mutuelle, festin apres le travail terminée fr.; hülfe, wechselseitiges beistehen, erstmal nach beendeter arbeit germ.; pe magiar. „kalaka“ : travail en commun, aide mutuel, volontaire fr.; gemeinschaftliche arbeit, hilfe wechselweise, freiwillige arbeit germ.

Acésta etimologie a dlui Cihac însê nu pôte fi corectă, pentru că „tlaka“ : corvée fr., frohndienst germ., al limbei slave, nu se pôte derivă dela verbul „tlaciti“ : presser fr., drücken germ., de ôre-ce dela acest verb se află deja format substantivul „tlak“ : pression fr., druck germ., apoi înțelesul logic în concepțiune principală, dar chiar și metaforă, stă contra acestei derivațiuni. Drept aceste cuvântul „tlaka“ : corvée fr., frohndienst germ., nu are rădăcină și filiațiune în limbele slave, și nu pôte fi de origină slovenescă. Acésta impregiurare a cunoscutu-o și Miklosich : Lexicon palaeo-slovenico-graeco-latinum, Vindobonae 1862—65 p. 991 unde nu cutéză sê derivate „claca“ românescă dela „tlaka“ slovenescă, dar nici nu spune, cumcă paleoslovenicul „tlaka“ : corvée fr., frohndienst germ., s'ar urdi dela verbul „tlaciti“ : contundere lat., zerstampfen germ., o bună sêmă pentru că a vêdut că înțelesul logic nu concede o astfel de derivațiune. Dar mai târziu dl Miklosich : Beiträge zur Lautlehre der rumunischen Dialekte, Viena 1882 consonantismus I pag. 78 s'a strămutat părerea sa, și și el dîce că „claca“ s'ar derivă din „tlaka“ slovenescă, aceea ce însê nu se pôte justifică față cu excepțiunile nôstre spuse mai sus.

Dicționarul de Buda din 1825 derivéză cuvântul „claca“ dela lătinescul „collocare“, eră dicționarul Academiei române de Laurian și Massim, Bucuresci 1871 pune cuvântul între cuvintele străine din glossariu, apoi se încercă a-l derivă dela francescul „claque“, celt. „claq“, angl. „clack“ : aplaus, batae în palme, sgomot mare ce face cineva; dar amândouă aceste etimologii a dicționarelor românesci nu sînt corecte, pentru că înțelesul logic le stă în contră.

Noi credem a fi aflat etimologia cuvântului în „calca“ italianesc, care însemnă : o mulțime imbulgătoare de ômeni; gedränge von menschen germ. Adverbiul italianesc a calca“ însemnă : cu mulțimea; haufenweise germanesce, chiar precum dîcem și noi : cu claca (am lucrat câmpul), și se subînțelege : cu mulțimea adunată de ômeni. Din „calca“ ital. prin metatesa lui „cal“ în „cla“ se forméză „claca“ și contra acestei etimologii, nu stă nici forma nici conceptul cuvântului. În Saura : Vocabolario catalana-castelana, Barcelona 1859 pag. 76 aflăm „claca“ pentru : verbosidad span., geschwätzigkeit germ. În Porru : Dizionario sardu-italianu, Casteddu 1832 pag. 149 aflăm „calca“ și „cracca“ pentru : trupa digenti strimta, adecă : trupa de popor astrinsă. În limba italiénă după Sergent : Grande dizionario italiano-francese, aflăm „crocchio“ pentru : adunanza di piu persone, messesi insieme per discorrere ital., adecă : adunare de ômeni strinși la olaltă spre a sfătui. În Du Cange : Glossarium mediae et infimae latinitatis, Parisiis 1840—50 tom. II pag. 610 aflăm „coroaca“ : opera quam dominis ex lege vel consuetudine subditi praestare tenentur lat., adecă : lucru, care trebuie după lege sêu în datină sê implinescă supușii domnului de pământ. Du Cange provocă și pe „corvata“ de asemenea înțeles, care este „corvée“ (frohndienst) fr. Acî este

evident, cumcă „coroaca“ latinității evului de mijloc, este formațiune din „calca“ prin „cracca“ sardinesc, cu intercalarea unui „o“ în prima silabă între „c“ și „r“.

Deci este documentat, cumcă cuvântul „claca“ nu se pôte derivă din „tlaka“ al limbelor slave. În cas mai favorabil este „tlaka“ și „calca“ numai o dinamică omogenă desvoltare în limbele slave și romane, și în acest cas ar fi „tlaka“ o desvoltare din „tlaciti“, chiar ca „calca“ din „calcare“ ital., la care logică ne îndreptătesce și semnificațiunea verbului italianesc „calcare“ față cu verbul „tlaciti“ al limbelor slave, numai cât în „calca“ ital. este conceptul unei „adunări de ômeni“ mai espres, de cât în „tlaciti“ al limbelor slave. Dar precum mai sus vêdurăm, chiar conceptul cu „claca“ italianesc „calca“ se recere la etimologia cuvântului românesc.

(Încheierea va urmă.)

Simeon Manguica.

Doine din Ardeal.

— Din părțile Solnoc-Dobâca. —

XI.

Cântă păsêruica 'n las.

Móre mândrul de nêcas,

Nici îl iubesc, nici îl las;

Cântă păsêruica 'n vie.

Móre mândrul de mânîe,

Că el nu-mi pré place mie.

XIII.

Bată-te, bădică, bată.

Diua de mâni și delaltă;

Cercul de pe lângă lună

Și dragostea mea cea bună,

Cercul de pe lângă sôre

Și dragostea-mi ardetóre!

XIV.

Cum nu-i doral mare câne,

Că vine sêra la mine,

Și me ia de sub suori

Și me duce 'n șețetori,

Unde-s fete și feciori!?

XV.

Du-te dor, până-i nor.

Până la badea luon

Și de li-i află durmind,

Ia-i dorul și-l bagă în sin!

XVI.

Du-te dor și nu veni,

Sê vêd cine te-a dori?

Du-te dor și nu 'nturnă,

Sî vêd cine te-a cercă?

XVII.

Plînge pământul sub mine

De dorușul ôre-cine...

Și eu plîng deasupra lui,

De dorușul ôre cui...

Istoria unei sărutări.

La începutul secolului acestuia eră un tiner studinte, sosit de curând la Upsala, fiul unei văduve sărăve, care se preumblă cu câțiva din tovarășii lui dela universitate într'o grădină publică in o duminică dimineața.

Pe când se preumblau veseli, găsiră pe aleia, venind spre ei, pe fiica directorului universității, o tineră persoană foarte bună și romosă, care mergea la biserică cu guvernanta.

D'odată fiul văduvei dișe :

— Sânt incredințat că acesta jună fêtă are sē-mi dea o sărutare.

Tovarășii lui incepură sē ridă, și unul din ei, un studinte foarte avut, respunse :

— Dar asta e cu neputință. Ești cu totul străin pentru ea și ai voi... și încă într'un loc public... Este absurd sē te gândesci la una ca asta.

— Dar sânt sigur de ceea ce susțin, — dișe celalalt.

Studentul cel avut, atins de aceste cuvinte, oferi sē se prindă in o sumă foarte mare, fiind sigur că săracul seu tovarăș nici nu va cuteză sē se incerce la o asemenea aventură.

— Țin prinsorea, — dișe studintele cel sărac.

In momentul pe când juna fêtă și cu guvernanta sa treceau pe dinaintea grupului tinerilor, studintele nostru se despărți de ei și urmă pe cele doue femei; la deuce pași mai departe, se adresa cu politeță și ele se opriră; apoi într'un mod modest și franc dișe fiicei directorului :

— Depinde cu totul de Fräulein (domnișora) d'a-mi face o avere.

— Cum asta? — intrebă ea uimită.

— Sânt un studinte sărac, fiul unei văduve. Dacă Fräulein consimte a-mi da o sărutare, voi câștigă o mare sumă de bani, in urma unei prinsori ce-am făcut, care mi va permite sē pot sē-mi urmez studiile și va scăpă pe bieta mea mamă d'atata grige.

— Dacă isbānda și fericirea dtale depinde d'un lucru atât de mic, — respunse fēta nevinovată, — îți acord cererea ce-mi faci.

Și, roșind puțin, i dete o sărutare intocmai ca unui frate.

Fără sē se gândescă câtu-și de puțin, intră in biserică, unde se rugă lui Dumnezeu cu totă inima, și, intorcându-se acasă, istorisi tatălui seu ceea ce se întâmplase.

In ziua următoare directorul chemă pe cutezătorul studinte, nerăbdător sē scie cine a putut sē facă o asemenea cerere fiicei sale.

Infățișarea modestă a studintelui il impresionă foarte mult in modul cel mai favorabil. Ascultă istoria lui, și studintele i plăcu atât de mult in cât il invită sē prândescă de doue ori pe săptămână la castel.

Aprōpe un an in urmă juna fêtă luă de soț pe acest studinte. El făcu din ea o soție fericită și onorată de toți, căci este astăzi unul din cei mai renumiți filologi șvedezi.

Așā spune tradițiunea.

Dar și dacă nu va fi avēnd nici un fond real, putem constatā că : Si non e vero, ben trovato!

A m i c e l e .

— Veđi ilustrațiunea de pe pagina 613. —

Autorul ilustrațiunii din nr. de față este Makart, atât de bine cunoscut prin tablourile sale de colōre realistică.

Predilecțiunea de fiunte a lui Makart este a zugrăvi femeii. Figurile lui femeiesci nu sēmēnă cu femeile pline de viață și de corpolență ale lui Rubens, seu cu cele ale lui Palma, Tizian și Veronese, pline de grații liniscite. Femeile lui ne infățișeză o adevărată specie modernă de femei, subțirele, svelte, nervoase.

Blondina și bruneta din această ilustrațiune, cari aplēcă spre olaltă confidențial, ședēnd in parc, conversază intim.

De sigur despre aventurile lor cele din urmă.

I. H.

B o n b ó n e .

Eroii unei fete logodite.

Un tiner logodit de curând se duse sē-și vedă logodnica, și fu primit de mama ei care i dișe, după ce-i făcu politețele obicinuite :

„Vino in grădină; avem sē surprindem pe Elisa, care cred că citesce in acest moment pe „Paul și Virginia“. A!... ec-o pe acea bancă... este atât de absorbită in cât nu ne mai aude... Cât se intereseză de eroii ei... vedi cum oftēză!... ochii i sânt plini de lacrimi... Ah! acesta scumpă copilă este simțirea in persoană!

„Scumpa copilă“ rădică capul și lasă sē-i cadă cartea; logodnicul o rădică și privirea i cade pe titlul: „Anuar militar!“
Tablou!

Maxime persane.

„Acela care n'are avere, n'are credit;
„Acela care n'are o femeia supusă, n'are odihnă;
„Acela care n'are copii, n'are putere;
„Acela care n'are rude, n'are sprigin;
„Dar acela care n'are nimic din tōte acestea, trăesce lipsit de ori ce grigă“.

Ce gândesce o femeie măritată.

1) Că la 16 ani eră cât se pōte de frumoasă; 2) Că i s'au făcut multe cereri in căsătorie, seu i s'ar fi putut face dacă ar fi vrut; 3) Că tōte prietenile ei sânt mai bătrāne de cât spun; 4) Că la urma urmelor are o inimă nu se pōte mai bună; 5) Că pre mult se ocupă lumea de frumusețea dnei X. seu a drei Y.; 6) Că bărbatul ei n'ar fi făcut rău sē-i asculte tōdeuna sfaturile sale; 7) Că sócră-sa are multe părți rele; 8) Că copiii ei sânt mai frumoși de cât ai dnei Z.; 9) C'ar da mult se scie dacă bărbatu-seu se duce tōdeuna unde spune că se duce; 10) Că tōte fetele bătrāne sânt in adevăr vrednice de plāns.

Citit într'un album.

O persoană pōte spune ori-ce. Inșē trebuie sē fie inaintea unor ómeni de spirit și după evantaliul seu.

E vorba de un tiner diplomat desemnat pentru un post insemnat.

Acum câteva zile se discutau, într'un salon, meritele sale :

— El, — dișe comitesa de C., — tace in șese limbi.

Literatura și arte.

Din **Analele Academiei Române** s'au publicat următoarele memorii și notițe, și se află de vânzare la librăria Socec și Comp: 1) „Viața și operele lui Petru Maior”, discurs de recepțiune al dlui A. M. Marienescu și răspunsul dlui V. A. Urechia. P. 1 leu 20 bani. — 2) „Mănunchiu din manuscrisele lui G. Săulescu”. Raporturi de dnii S. Fl. Marian, N. Ionescu, T. Maiorescu, și Iacob Negruzzi. 60 bani. — 3) „Esposițiunea dela München” din anul 1882*, de Em. Bacaloglo. 20 bani. — 4) „Despre icônele miraculoase dela Athou de provenință română, de episcopul Melchisedec. 20 bani. — 5) „Raport asupra călătoriei la ruinele Sarmisegetusei și a informațiilor adunate la fața locului”, de George Barițiu. 30 bani. — 6) „Prophylaxia Pelagrei” de dr. I. Felix. 50 bani. — 7) „Dare de semnă asupra congresului al patrulaie internațională de igienă ținut la Geneva in luna septembrie 1882”, de dr. I. Felix. 40 bani.

Pictorul Henția in Berlin. Artistul nostru din București, dl Henția, al cărui portret s'a publicat in anul curent al foii noastre, a atras atențiunea și la Berlin. Etă ce se scrie de acolo „Românului”: De vr'o săptămână și mai bine lumea berlinesă se grămădesce duă și s'era neconent dinaintea magazinului de pictură al dlui Rosenwald de pe bulevardul „Supt Tei”, ca să privescă și să admire „Păstorul român”, depins de cunoscutul și distinsul pictor dl Henția. Espus in primul loc, in mijlocul altor tablouri eșite de sub penele celebre germane, „Păstorul” dlui Henția, prin eleganța, precisiunea și gustul, cu care este lucrat, atrage privirile trecătorilor, er prin veritatea trăsurilor espunerii face pe românul pribeg să viseze acele figuri sănătoșe, vesele și inteligente, ce se observă prin văile munților noștri. Ochiul sei negri au o espresiune viuă, însă liniștită: ei se par a privi cu mulțămire la oile ce pasc in depărtare. Figura are o înfățișare acusată românească, ce se distinge dintr'o mie. Blandetea și inteligința sunt depinse pe această figură cu o mână intr' adevăr de maestru. Mulțămirea sufletescă reiese din ochii și atitudinea „Păstorului”. Cu mâna stângă, care lasă să se vedă mâneca unei cămași țărănesci, ține ciomagul păstoresc; mâna dreaptă i este ascunsă sub sarică sa cusută cu fluturi.

Hermann și Dorotea românește. Renumita scriere a lui Goethe va eși in curând și in traducere liberă românească, făcută de dl Constantin Morariu. Dl N. F. Negruț s'a oferit generos a purtă toate spesele edițiunii și astfel toți banii ce vor intra pentru acesa lucrare, se vor intrebuintă spre scop filantropic. Acest scop este cel promoveat de Societatea „Școlă română” din Bucovina, care face școli acolo și in deosebi școli de fete, căci in totă Bucovina nu se află nici o școlă românească de fete. Prețul de prenumerațiune 65 cr., este a se trimite la cancelăria Negruț in Gherla.

Bătăliile vieții, Sergiu Panine, de Georges Ohnet, a trei-deci și doua edițiune; traducere din limba francesă de V. C. Radovitz a esit de sub tipariu la București. Volumul I și II costă 4 lei. Romanul este foarte plăcut și instructiv.

A treia edițiune. Din „Călindarul lui Păcala” pe anul 1884 a trecut și edițiunea a doua și astfel s'a dat la lumină edițiunea a treia. Acesta cuprinde, afară de partea serioasă călindaristică, tērgurile de țără, scala de timbru, și o bogată lectură umoristică, ilustrată cu 26 de caricaturi. Prețul unui esemplar e 40 cr., dar mai puține decât 5 esemplare nu se espedeză pe poștă. Se află de vânzare la administrațiunea „Familiei” in Oradea-mare. Colectanții primesc după 10 esemplare un rabat. — Dnii cari au primit esemplare in comisiune, sunt rugați a ne trimite prețul lor seu a ne innapoia cele nevândute.

C e e n o u ?

Carmen Sylva, care a trimis cunună pe monumentul lui Petőfi, a fost alasă unanim membră onorariă a Societății literare beletristice Petőfiane din Budapesta.

Hymen. Dl Constantin Roza, teolog absolut al diecesei aradane, la 1/13 decembre ș-a fidanțat de fiitōre consōrtă pe domnișōra Sidonia Secheșan din Șiria, comitatul Arad.

A patra întrunire literariă in Brașov s'a ținut joi in 8/20 decembre. Cu asta ocaziune a vorbit dl profesor Ioan Popea despre greșelile mai mari ce se fac in crescerea copiilor. Apoi s'au cetit poesii de Bolintinian și Alecsandri. In sfērșit s'a cetit comedia „Cucon Leonida” de dl Crăgiali. A cincea întrunire s'a ținut joi in 15/27 decembre.

In Bucovina, precum ni se scrie dela Putna, in opiniunea publică actualminte se află mare agitațiune. In luna lui septembrie se ținū in Cernăuți conferința invetătorilor din țără; in prima ședință luă cuvēntul și invetătorul român George Brăilean și incepū să vorbească românește; dar președintele, inspectorul școlilor mijlocii și normale, dl Wisluzil, sună clopoțelul și pofti pe invetătorul să vorbească in o limbă ce și dsa pricepe. Invetătorul Brăilean i respunde: Cu părere de rău vād, că tocmai dl inspector al școlilor din țără nu știe românește, cu tōte că mai tōte școlile din Bucovina sūnt românești! Președintele sună și a doua oră și sili pe orator să tacă. Cei mai mulți dintre invetătorii presinți erau români, dar nici unul nu se redică să spriginescă pe connaționalul lor. Inșe președintele vādend, că n'a purces corect, lāsă ca un invetător armean să facă propunerea ca de acuma inainte să se pōtă vorbi in limba germană, română și rutenă. Propunerea se admise la vot, votară 22 in contra unuia. Acest unul — precum ni se constateza — este cassar la societatea pentru cultura și literatura română. De necređut.

Școlă română. Sub acēta numire s'a inființat in Bucovina la Suceva o societate culturală română, cu scopul de a supraveghia și sprigini educațiunea română prin școlile din țără. Numita societate posedea deja un fond de 18,000 fl, dărnit de Mecenatele român boeriu Popovici din Stroesci. Deie Dumneđeu, ca tōte ideile insullețitōre ale junei Societăți să fie imbrățișate cu căldura necesariă unei vieți durabile. Inflorind educațiunea națională, se va nălță și românismul decăđut in Bucovina!

Societatea academică „România Jună” din Viena in ședința sa din 5 decembre a. c. s'a constituit de nou, alegēndu-și comitetul pe anul administrativ 1883/4 in următorul mod: Președinte stud. med. Iuliu T. Mera, vice-președinte stud. med. Pompeiu German, secretari: stud. jur. Stefan Petroviciu, stud. techn. Aurel Diacon, cassar stud. techn. Aurel Cupșa, controlor stud. med. Emaoil Doctor, bibliotecar Iosif Turc, econom Nicolau Maxim. In comisiunea literară s'au ales următorii: Drd med. Emiliu Codru-Drăgușanul, stud. med. Alesandru Popa, stud. med. Valeriu Telescu, stud. med. Victor Roșca, stud. med. Enea Nicola, er in comisiunea revēdētōre: Drd med. Gabriel Dobrean, stud. techn. Cornel Roman, stud. jur. Valeriu Petcu.

Societatea studinților din Năsēud dela gimnasiul rom. gr. c. „Virtutea Română Rediviva”, și-a inceput activitatea pentru anul curent scolar, sub conducerea dlui profesor dr. Constantin Moșiil. In ședința de reconstituire cu data 2/12 st. n. a. c. și-a ales biroul cu următorul mod: președinte Georgiu Cosibuc st. cl. VIII; vice-președinte Teodor Oltean st. cl. VII; notar Ioan Popescu st. cl. VIII; bibliotecar Georgiu Șandar st. cl. VIII; cassar Octavian Harșan st. cl. VII și controlor Iacob Popa st. cl. VII.

Serbarea Vulcan la Beiuș. Societatea de lectură a tinerimei dela gimnaziul din Beiuș a serbat și în anul acesta, la 25 decembrie st. n., aniversaria morții fericitului episcop Samuil Vulcan, fondatorul aceluia institut de cultură. Această serbare, o ședință publică, a fost bine cercetată de publicul beiușan fără deosebire de naționalitate. Pograma fu următoarea. 1) „Frisch in's Feld“ de Ioan Strauss, executată de corul instrumental, sub conducerea prof. Aug. P. Balaș. 2) „Cuvânt de deschidere“ rostit de conducătorul societății Vasiliu Ștefanica prof. 3) „Cântec românesc“ executat de corul vocal, sub conducerea prof. Ioan Butean. 4) „Sila“ poezie de V. Alecsandri, declamată de Vasiliu Papp stud. VII cl. 5) „Vivandiera“ din opereta „Paracliserul“, executată de corul instrumental. 6) „Columbus“ poezie de Fr. Schiller, declamată de Gal. Cosma st. cl. VII. 7) „Ca și leutropul“ executată de corul vocal. 8) „Horatii Flacci Carmen Seculare“ decl. de Inoc. Bogdan st. de VIII cl. 9) „Aurora“ executată de corul instrumental. 10) „Wálesi bárdok“ poezie de I. Arany, declamată de Joane Albu stud. de VIII cl. 11) „Vorbă multă“ executată de corul vocal. 12) „Sigilul negru“ poezie de Ionița Bădescu, declamată de Ilariu Baroș stud. de VII cl. 13) „Vialitatea“ polca de A. B. executată de corul instrumental. 14) „Cuvânt de închidere“ rostit de conducătorul societății. 15) „Adieu dela Beiuș“ după F. N. de A. B., executată de corul instrumental.

Sciri bucureștene. Societatea „Concordia Română“ a reneput seratele sale; dl C. Trotean, profesor de economiă politică al școlii comerciale din București, a ținut primul discurs. — *La Galați* se va da un bal, din al cărui folos jumătate va fi destinat pentru vindicarea nfericitului poet Eminescu. — *Societatea filarmonică „Lira“* va da în duminică viitoare o serbare pentru a doua aniversare a existenței sale. — *Comisiunea bugetară a parlamentului* a respins hotărîrea subcomisiunii d'a se desființa facultatea de medicină a universității din Iași și d'a se creă în locu-i o școlă politehnică. — *În teatral Național* s'a dat marți o reprezentațiune estraordinară, organizată de comitetul pentru facerea bustului poetului Bolintinian, spre a se constitui un fond pentru turnarea în bronz a acestui bust. Cu asta ocaziune se jucă piesa tradusă: „Bastardul“. — *Patronul liceului St. Sava* s'a serbat în săptămâna trecută, luni, oficiându-se un serviciu religios, după care urmă o disertatiune a profesorului Bian asupra mitropolitului Dosofteiu, o scurtă cuvântare a directorului Ananescu și o improvisațiune ministrului Aurelian. — *Dl ministru Aurelian* a supus a aprobării consiliului de ministri un proiect de lege pentru crearea unui institut politehnic la Iași, care va cuprinde următoarele secțiuni: geniu civil, arhitectură, mecanica agricolă și industrială, chimia industrială, agricultura și silvicultura.

Diamantele dnei Patti. „Curierul Statelor-Unite“ dă amănuntele următoare în privința giuvaerurilor renumitei cântărețe, care se află în acest moment în Statele-Unite: Dna Patti se dăce, că are diamante și petre prețioase pentru 200,000 dolari, ceea ce-i pricinuieste cea mai mare grige. Astfel, când dna Patti ese din casă, nu pōrtă mai de loc giuvaeruri, de tēmă sē nu fie atacată sēu sē espună viēta vizitiului trāsurei sale. Când trebuie sē cânte la Academiē, de esemplu în „Traviata“, unde în intēciul act pōrtă un colan de turcōse unic în lume, se vede plecând dela otelul Windsor, aprōpe c'ō jumētate de oră mai nainte de reprezentațiune, patru ōmeni misterioși dăcēnd o cutie nu mai puțin miste-

riōsă: acești ōmeni se urcă într'ō trāsură și merg în gōnă la Academiē, unde intră prin intrarea artistilor și aștēptă cu cutia dinaintea ușei dnei Patti. Acești patru ōmeni sūnt plătiți de dna Patti, și cutia pe care o duc ș-o supraveghiēză conține giuvaerurile renumitei diva. După ce dna Patti s'a imbrăcat, i se trece cutia cu giuvaeruri prin deschidētura ușei: îndată ce ese din loje, împodobită cu diamantele sale, cei patru ōmeni stau între culise și nu perd din vedere pe dna Patti cāt timp ea stă pe scenă. Îndată ce a intrat în loja sa, își scōte giuvaerurile și le pune în cutie, care este din nou încredințată celor patru păzitori. Aceștia se urcă în trāsură, iau drumul spre otelul Windsor, și depun în ea de fer a otelului prețioasă cutie, de unde nu se mișcă scōte de cāt la reprezentațiunea următoare, cu același ceremonial.

Necrolog. *Fira Balaș*, fiica dlui George Balaș, director de poliție în Hațeg, a încetat din viață la 17 decembrie st. n. în flōrea vieții sale. Adormita a lāsāt în cel mai profund doliu pe iubiții sei părinți, pe surorile Mina măritată Raț și Irina și pe alte rude, prietene și cunoscuți. — *Isidor Borha*, unicul fiu al dlui avocat Sava Borha din Hațeg, a repausat la 14 decembrie, lāsând în doliu pe părinții sei, pe moșul seu protopresbiterul Ioan Raț și pe numeroși consăngeni.

L O G O G R I F

de Maria Danilă.

Din următoarele 26 silabe :

Va, ir, ea, mic, av, lan, sa, a, ni, ros, mo, ru, de, rei, nord, el, ram, li, san, il, cop, so, lut, sii, ba, a; sē se formeze 11 cuvinte, a căror litere inițiali cetite de sus în jos sē dee numele sub care figureză o mare poetă și literată cunoscută la tōte națiunile; ēr cele finali, cetite din jos în sus sē dee numele și conumele unei poete române atât de plăcută.

Însēmăntătea cuvintelor :

1) Un oraș în Ungaria. 2) Un rege Româno-Bulgar. 3) Un scriitor român. 4) Un instrument optic. 5) Un riu în Germania. 6) O parte a universului. 7) Un nume bărbătesc. 8) Un popor ce s'a luptat și se luptă pentru libertate. 9) O specie de pământ din care se fac vase. 10) Numele la o flōre frumōsă. 11) Numele la o persoană biblică.

Terminul de deslegare e 9 ianuarie. Ca totdeuna și de astă-dată se va sorti o carte între deslegători.

Deslegarea logogrifului din nr. 41 este: „Tă cerea“.

Deslegare bună n'am primit dela nimene.

Călindarul săptămânei.

Ziua sept.	st. n.		Numele sântilor și sērbătorile.	Sōrele resare	Sōrele apune
	v.	n.			
Duminecă	18	30	Mart. Sevestian	7 36	4 27
Luni	19	31	Mart. Bonifatie	7 36	4 32
Marti	20	1	Mart. Ignatie	7 36	4 33
Mercuri	21	2	Mța Iuliana	7 35	4 33
Joi	22	3	Mța Anastasia	7 35	4 34
Vineri	23	4	Martiri d. Krit	7 35	4 35
Sămbetă	24	5	Mța Eugenia	7 35	4 36

Proprietar, redactor respundător și editor: IOSIF VULCAN.

Cu tipariul lui Eugeniu Hollōsy în Oradea-mare. Strada principală.